

İCRA DAİRELERİNİN YENİDEN YAPILANMASI

Mehmet Adil Söğütünü

İcra ve İflas Kanununda değişikliklerin gündemde olduğu bu günlerde, İcra ve İflas Dairelerinin yeniden yapılandırılması ve reorganizasyonu da tartışmaya açılmalıdır. Mevcut Yasada bilindiği gibi Her Asliye Hukuk Mahkemesinin Yargı çevresinde yeteri kadar İcra ve İflas Dairesi bulunur. Her Dairede, Adalet Bakanlığınca atanan bir İcra Müdürü ile yeteri kadar Yardımcı ve mahallince atanan katip bulundurulmaktadır. Ekonomideki gelişmeler ve artan ticaret haczine paralel olarak artan iş haczi karşısında mevcut yapılanma, icra takip işlerinin süratli ve güvenilir olarak sürdürülmesini güçleştirmektedir. Bu olgu, İcra ve İflas Dairelerinin çağın gereklerine uygun olarak yeniden yapılandırılmasını ve yeni bir örgüt yapısına kavuşturulmasını zorunlu hale getirmiştir. Öte yandan, yönetim ve organizasyon alanı ile iletişim alanlarındaki pozitif gelişmeler de bu olguyu desteklemektedir.

ARTAN İŞ HACZİ

Artan nüfusumuzla birlikte, hızlı kentleşme olgusu, ekonomimizdeki büyüme, ticaret hacminde de artışlar meydana getirmiştir. Bütün bu sosyal olguların yanı sıra, son yıllarda üst üste yaşanan ekonomik krizlerin doğal sonucu olarak İcra ve İflas Dairelerine intikal eden iş sayısında da önemli artışlar meydana getirmiştir. Her yıl, bir önceki yıla göre ikiye katlayan orandaki iş artışlarının karşılanması ve özenle sürdürülmesini güçleştirmiştir. İcra ve İflas Dairelerinde tutulan iş cetvelleri bu olguyu doğrulamaktadır.

MEVCUT YAPILANMA

Mevcut yapılanmada, her Asliye Hukuk Mahkemesinin Yargı çevresinde, nüfusa ve iş haczimine bakılarak gerekiyorsa yeni İcra Daireleri kurulmakta ya da personel artışıyla desteklenerek, artan iş hacmi karşılanmaya çalışılmaktadır. çoğu kez, bu kriterlerin uygulanmasında, bina ve araç gereç ile kadro yetersizlikleri nedeniyle objektif olunmamaktadır. Yaşadığımız çağın gereği olarak para ve sermaye piyasalarındaki hızlı gelişmeler, bu piyasaların yeni teknolojiler ve argümanlarla desteklenmesi, paranın artan önemi ve sirkülasyonunda kazanılan hız gözetildiğinde, alacaklı ile borçlu arasındaki para ve benzeri değerlerin dengelenmesinin yanı sıra ve akışını da üstlenen yeni fonksiyonlar kazanan İcra ve İflas Dairelerinin de, bu gelişmelere paralel olarak yeniden yapılandırılmasını ve çağın piyasalarına uygun argümanlarla donatılmasını bilişim ve iletişim araçlarıyla desteklenmesini kaçınılmaz kılmaktadır. Mevcut yapılanma, yakın gelecekte artan iş haczimini karşılamakta yetersiz kalacağı gibi, yeni argümanlar kazanan

piyasaları algılamakta ve değerlendirmekte zorlanacaktır.

YENİDEN YAPILANMA

Şüphesiz yeniden yapılanmada bir çok sistem geliştirilebilir. Olası sistemlerin kurulmasına yardımcı olmak üzere örnek bir yapılanma ortaya koymak gerekirse, gelişmiş Kurumların organizasyonları örneksene yoluyla alınabilir. Kanımca, en yakın örnek; Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünün organizasyon yapısı ve şeması ya da Devlet Bankalarının yapılanması veya araştırılarak bulunabilecek başka bir Kamu Kuruluşu da olabilir. Bilindiği gibi, Başbakanlığa bağlı Kamu Kuruluşu olan Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünün, Genel Müdürlüğe bağlı Bölge Müdürlükleri ile tüm işlevleri yerine getirilebilmektedir. örnek alınabilecek bu organizasyonu Adalet Bakanlığı'na bağlı olarak Kurulabilecek olan İcra ve İflas Daireleri Genel Müdürlüğü'ne uyarlırsak, şöyle bir organizasyon ve yeniden yapılanma Ortaya koyabiliriz.

Adalet Bakanlığı

İcra Tetkik Mercii - Yargısal denetim

İcra ve İflas Daireleri Genel Müdürlüğü

İcra ve İflas Dairesi Bölge Müdürlüğü

İcra Müdürü

<u>Müdür Yardımcısı</u>	<u>Müdür Yardımcısı</u>	<u>Müdür Yardımcısı</u>	<u>Müdür Yardımcısı</u>	<u>Müdür Yardımcısı</u>
Takip talebi	Esas kayıtları	İ.Haciz talebi	Satış talebi	Harç vezneleri
Değerleri Kağıtlar	İstatistik	Haciz	Karar	Tahsilatlar veznesi
Ödeme emri	İş bölümü	Tedbir	Şartname	Ödemeler veznesi
Tebliğat		Tahliye	İlan	Kasa İşlemleri
Kesinleşme		Diğer işler	Tutanak	
			Satış sonrası işlemler	

Yukarıdaki organizasyon şemasında, Adalet Bakanlığına bağlı olarak İcra ve İflas Daireleri Genel Müdürlüğünün ihdas edildiği, bütün standartlar ile ilkelerin Genel Müdürlükçe yenilenen Yönetmelik hükümleri dairesinde konularak, bilgi işlem sistemleriyle desteklenerek Genel Müdürlüğe bağlı Bölge Müdürlükleri ve bunlara bağlı olarak İcra ve İflas Müdürlüklerince uygulanan sistemin varlığı öngörülmüştür. Önerilen yönetim ve organizasyon sistem ve yapılanması, çağın bilgi ve iletişim sistemleriyle desteklendiğinden, tüm işlemlerde aynı standardın uygulanması sağlanarak, denetiminde de bilgi işlem sistemlerinden yararlanılarak açıklık ve sürat sağlanabilecektir. Hiç şüphe yok ki, top-tan kaliteye ulaşılmasında standartlar çok önemlidir ve kaliteye ulaşılmasının ilk basamağıdır. Önerilen yönetim ve organizasyon sisteminde, insan kaynaklarının eğitimi ve verimli kullanımı da sağlanabilecektir.

BİLGİ İŞLEM SİSTEMİ

İcra ve İflas Dairelerinde mevcut sistemde, paranın tahsilatı ve ödenmesi ile harçların tahsili ve Maliyeye intikali basit sistemle yapılmakta ve denetimi de karmaşık ve zor olmaktadır. Tahsilat makbuzu ile yapılan tahsilatlar "Kasa defterinin" tahsilatlar bölümüne işlenmekte, ödemeler için düzenlenen "reddiyat makbuzları da" kasa defterinin reddiyat bölümüne kaydedilmekte, tahsilat toplamlarından reddiyat toplamları çıkarıldığında kasa hesabını vermektedir. Ayrıca kasa rezervlerinin nelerden ibaret olduğu ve devir paraların istatistikleri de, tahsilatlar bölümünden reddiyatların tek, tek düşümü yapılarak sağlanabilmektedir. Harç tahsillerinde de, sayman mutemedi alındı makbuzu düzenlenmekte, toplamları Maliye Bakanlığının belirlediği limitler dahilinde Maliyeye intikal ettirilmektedir. Ayrıca, her ödeme reddiyat makbuzunda gösterilen harç kesintileri için sayman mutemedi alındı makbuzu ile cezaevi harcı makbuzu düzenlenmekte ve basit usulle ilgili defterlerine kayıtları yapılmaktadır. Bir başka deyişle, her ödeme için üç ayrı makbuz düzenlenmekte ve ayrı, ayrı defterlerine işlenmektedir. Basit bir örnek verilmesi gerekiyorsa, Eskişehir'deki bir İcra Dairesinde günde 60 adet dosyadan ödeme yapılıyorsa, 180 adet makbuz kesilmekte ve ait olduğu defterlerine işlenmektedir. Oysa, yenilenecek yönetmelikle, bu işlemler denetimini de kolaylaştıracak şekilde, süratle ve sistemin elverdiği günlük raporlarla muhasebeleştirilerek ait olduğu hesaplara atılabilir. Konunun daha iyi anlaşılabilmesi için, aşağıda tahsilat ve ödemeler için örnekler verilmiştir.

Örnek olay: Alacaklı (A)'nın, 2003/1975 Esas sayılı takip dosyasına, borçlu (B) hacizden sonra ilk taksit tutan olan 2.500.000.000 - TL'yi 12.03.2003 tarihinde 0001175 sayılı makbuz ile ödemiştir.

Kayıtları bilgi işlem sisteminde, bilgisayar ortamında tekdüze muhasebe sistemi benimsenirse aşağıdaki gibi olacaktır.

Yevmiye : 681

12.03.2003

KASA HESABI

2.500.000.000 -

EMANET PARALAR H.S. 2.500.000.000 -

2003/1975 Dosya hesabı

Alacaklı (A)'nın 2003/1975 sayılı dosyasına, borçlu (B) tarafından 000 1175 sayılı makbuzla nakden yatırılan.

Yukarıdaki; muhasebe kaydı, bütün gün yapılan tahsilatlar için tek yevmiye kaydıyla da yapılabilecektir. Bilgi işlem sisteminde, bilgisayar programlarıyla, düşülecek olan bu yevmiye kaydıyla anında tahsilat ve bilgiler dosyalarına otomatik olarak işlenmiş olacaktır. Şimdi, tahsil edilen bu paranın aşağıdaki örnek olayla, alacaklısına ödenmesini muhasebeleştiririm.

Örnek olay: Borçlu (B)'nin, 2003/1975 Esas sayılı dosyaya 12.03.2003

tarihinde 0001175 sayılı makbuzla yatırdığı 2.500.000.000 - TL, alacaklı (A)'ya 13.03.2003 tarihinde 0001162 sayılı ödeme makbuzu ile harç kesintileri yapılarak ödenmiştir.

Yevmiye : 685

13.03.2003

EMANET PARALAR HESABI 2.500.000.000 -

2003/1975 Dosya hesabı

KASA HESABI 2.270.000.000 -

ÖDENECEK HARÇLAR H.S. 180.000.000 -

ÖDENECEK CEZAEVİ HARCİ H.S. 50.000.000 -

Alacaklı (A)'ya 2003/1975 sayılı dosyasından 0001162 sayılı ödeme makbuzu ile alacağının ödenmesi

Yukarıdaki, muhasebe kaydı, bütün gün yapılan reddiyatlar için tek yevmiye kaydıyla da yapılabilecektir. Bilgi işlem sisteminde, bilgisayar programlarıyla, düşülecek olan bu yevmiye kaydıyla ödeme ve buna ilişkin harç kayıtları otomatik olarak bütün hesaplarına işlenmiş olacaktır. Şimdi, tahsil edilen harçların Maliyeye intikalini aşağıdaki örnek olayla muhasebeleştiririm.

Örnek olay: Tahsil edilen 180.000.000 - TL Tahsil harcı ile, 50.000.000 - TL Cezaevi Harcı, 13.03.2003 tarihinde 0001163 sayılı ödeme makbuzu ile ilgili mercilerine ödenmiştir.

Yevmiye: 686

13.03.2003

ÖDENECEK HARÇLAR HESABI 180.000.000 -

Defterdarlık Muhasebe hesabı

ÖDENECEK CEZAEVİ HARCİ HESABI 50.000.000 -

Ceza ve Tevkif evleri Genel Müdürlüğü hesabı

KASA HESABI 230.000.000 -

0001162 sayılı ödeme makbuzu ile stopaj edilen harçların 0001163 sayılı ödeme makbuzu ile ilgililerine ödenmesi

Örnek olaylarla, kısaca özetlenen tekdüze muhasebe sistemini olurlu kılabilecek Yönetmelik değişikliği sağlanabilirse, işlemler bilgisayar programlarıyla standart ve denetimini de olurlu kılabilecek şekilde süratle yapılabilecektir. Önerilen bu sistemin sayılamayacak kadar yararları da bulunmaktadır. Örneğin, bu sistemle ihdas edileceği varsayılan İcra ve İflas Daireleri Genel Müdürlüğü bilgi işlem sistemi merkezi veri tabanı, anında Ülkemizde şu ana kadar kaç icra takibinin yapıldığı, bunların yüzde kaçının Banka talepleri olduğu, yüzde kaçının kredi kartlarıyla ilgili olduğu, yüzde kaçının kambiyo senetlerine özgü icra takip yoluyla yapıldığı, yüzde kaçının ilamlı icra olduğu, nafaka takiplerinin toplam takipler içindeki payı, gelen kaç dosyanın yüzde kaçının infaz edildiği, yüzde kaçının takipsiz bırakıldığı, takip yollarıyla ne miktar tahsil harcı, ne miktar cezaevi harcı tahsil edildiği, gelen takiplerin yüzde kaçının haciz safhasına gelmeden sonuç-

landırılabilir, yüzde kaçının haciz safhasından sonra, yüzde kaçının satış yoluyla sonuçlandırıldığı, hangi bölgede hangi sayıda iflas takibinin açıldığı ve nasıl sonuçlandırıldığı, açık artırmalarda dolaylı olarak toplam tahsil edilebilen Katma Değer Vergisi, Damga Vergisi gibi harç ve resimlerin ne tutarlara ulaştığı gibi bilgilere ulaşılabilecektir. Aynı zamanda, bu istatistik alanındaki bilgiler karar verici Merciler için de veri tabanı oluşturabilecektir.

Önerilen sistemin, işlemler bazında, Tapu Sicil Müdürlükleri, Nüfus Müdürlükleri, Ticaret Sicili Memurluğu, Trafik Şube Müdürlükleri, Merkez Bankası ve diğer Bankalar, Bankalar Birliği, Bankacılık Düzenleme Denetleme Kurumu ile önerilen diğer Kamu Kurum ve Kuruluşları ile de uyumlu olması ve veri alışverişinin sağlanabilmesi düşünülebilir. Bu gerçekleştirilirse, elektronik bilgi işlem ortamında, kayıt hacizleri, yapılabileceği gibi, her türlü kayıt ve tescil işlemleri de anında yapılabilecektir.

Çalışma hayatının 25 yılını Adalet Dairesinde İcra Müdürü olarak vakfetmiş bir çalışan olan bu satırların yazarı, bütün bunların gerçekleşmesi için çaba gösteren ve gösterecek olan herkese teşekkür eder, özellikle yayımlayarak şimdiden destek veren Eskişehir Barosuna şükranlarımı arz ederim. 28.03.2003

(*) - 3. İcra Ceza Müdürü